

Τομική ιστορία

Έγγραφο των κλησθ (29.1.1990) προς τα σχολεία.

9.2.1990

Καζογιάννης

Τοπική Ιστορία

- (α. Έγγραφο των ΥΠΕΠΘ προς τα σχολεία : Γ2/299/29.1.1990)
β. Έχρησιμη Εγκύκλιος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου : 9.9.1989)

1. Το Έγγραφο προς τα σχολεία στάλθηκε με πολύ μεγάλη καθυστέρηση (μετά από 4 μήνες). Θα φτάσει στα σχολεία στα τέλη Φεβρουαρίου και επομένως δε θα είναι αποτελεσματικό για φέτος.
2. Το έγγραφο δεν είναι αποτελεσματικό και για άλλους λόγους, όπως :
- α. Δεν αναλύει τι είναι και πώς προσεγγίζεται η τοπική ιστορία.
 - β. Οι στόχοι είναι γενικόλογοι, πολύ υψηλοί και ελάχιστα εφαρμόσιμοι. Λείπουν τα συγκεκριμένα παραδείγματα της εγκυκλίου, τα οποία είναι απαραίτητα για την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών.
 - γ. Ο Σερινός στόχος : (οι εκπαιδευτές των μαθητών να σταλούν στους σχολικούς συμβούλους και στις τοπικές βιβλιοθήκες) καθώς επίσης ο τρόπος εφαρμογής της έρευνας (στη Β' γυμνασίου και στην Α' Λυκείου) είναι αυθαίρετοι.
 - Η εγκύκλιος ζητάει γ έρευνα να γίνει στους ως ζήτησε των γυμνασίων και ενδεχομένως και στο λύκειο.
 - Η εγκύκλιος αναφέρει μαζί η τοπική ιστορία αξίζει ξεχωριστή προσοχή: γονιμότητα και έλξη της μαθησίας, διευρύνεται σε συγκεκριμένες παραδοχές, επιτρέπει στους μαθητές να επικοινωνούν με την κοινότητα του τόπου τους κτλ.
 - δ. Υπάρχουν προβλήματα διαικτύωσης (π.χ. §1 "...δωρημένου πραγματισμού για τον παρόντα").

Προτάσεις

1. Υπάρχει σοβαρό θέμα λειτουργίας των υπηρεσιών ταυτοτήτων. (Δωμάτιο κρημολόγ)
2. Στη Διεύθυνση Σπουδών είναι απαραίτητοι εκπαιδευτικοί πεπειραμένοι και ικανοί στη σύνταξη εγγράφων.
3. Υπάρχει πρόβλημα σχέσης Κεντρικής Υπηρεσίας - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.
4. Να σταλεί στα σχολεία το συντομότερο δυνατό, η εγκύκλιος του Π.Ι. με τις εξής παρατηρήσεις:
(α) Το θέμα των μειονοτήτων (§5, γ, 6) θέλει ιδιαίτερη προσοχή. Να μελετηθεί.
(β) Να αναχρησθεί το 9-ή να διορθωθεί ο κενδοζολογικός χαρακτήρας του.

Σημ. Κατά τήχη έλαβα γνώση των εγγράφων αυτών.

9.2.1990

Παυλός Ν. Ν.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚ/ΤΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ Α'

Εθνικού
Μητροπολιτικού 15

101 85 ΑΘΗΝΑ

Πληροφορίες: Κωνσταντινίδης Κων/νος

Τηλέφωνο: 32 31 763

Θ Ε Μ Α: "Τοπική ιστορία"

645

Να διατηρηθεί μέχρι.....

Βαθμός Ασφαλείας.....

Αθήνα..... 29..... Ιανουαρίου..... 1980

Αριθ. Πρωτ. Βαθμός Προτεραιότητας
..... Γ2/299

α) Διευθύνσεις και Γραφεία

Δ/θμιας Εκπαίδευσης

β) Όλες τις σχολικές μονάδες
(δια μέσου των Διευθύνσεων
και γραφείων)

γ) τους σχολικούς συμβούλους
του κλάδου ΠΕ2

ΠΡΟΣ:

ΚΟΙΝ: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

(υπόψη του κ. Βώρου)

Στα πλαίσια της ευαισθητοποίησης των μαθητών για το άμεσο περιβάλλον και τα προβλήματά του, θεωρείται χρήσιμη η μελέτη της τοπικής ιστορίας, με σκοπό να συμβάλει στην καλύτερη προσαρμογή των μαθητών στην πολυσύνθετη κοινωνική, οικονομική, πολιτιστική και δομημένη (οικήματα-κατοικίες) πραγματικότητα του παρόντος.

Επιδίωξη της μελέτης της τοπικής ιστορίας είναι:

- α) Να διαμορφώσει πολίτες συνειδητούς που να ενδιαφέρονται για τη διατήρηση της πολιτισμικής ταυτότητας και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής λόγω της υποβάθμισης του κοινωνικού περιβάλλοντος και της φθοράς της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- β) Να καλλιεργήσει την κριτική (οπτική) προσέγγιση του περιβάλλοντος.
- γ) Να δημιουργήσει κίνητρα και εθισμούς για ατομική και συλλογική δράση μέσα και έξω από το σχολείο.
- δ) να αποκτήσουν οι μαθητές γνώσεις μέσα από το περιβάλλον σε συνδυασμό με το γνωστικό αντικείμενο της Ιστορίας που προβλέπεται από το οικείο αναλυτικό πρόγραμμα.
- ε) Να καλλιεργήσει δεξιότητες για άντληση πληροφοριών και επαλήθευση των δεδομένων.

Κατά τη μελέτη της τοπικής ιστορίας αναπτύσσονται και καλλιεργούνται διάφορες δεξιότητες αφού δίνεται στο μαθητή η δυνατότητα να παρατηρεί, να συλλέγει, να συγκεντρώνει τις πληροφορίες και το υλικό, να καταγράφει

κρατώντας σημειώσεις ή κάνοντας γραφικές παραστάσεις (χάρτες, διαγράμματα, σχέδια) να οργανώσει, να υποθέτει, να προβλέπει και να βγάλει συμπεράσματα.

Ως πηγές της μελέτης της τοπικής ιστορίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν: ιστορικά-λαογραφικά μουσεία, ιστορικά αρχεία, τοπικές βιβλιοθήκες, αρχαιολογικοί χώροι, σύγχρονες και παλιότερες πηγές για τη γεωργία και τη λοιπή παραγωγική εργασία περιοχής, παλιότεροι και σύγχρονοι οικισμοί.

Για την τρέχουσα σχολική χρονιά η πειραματική εφαρμογή της έρευνας της τοπικής ιστορίας θα γίνει στη Β΄ Γυμνασίου και Α΄ Λυκείου. Θα διατεθούν για το σκοπό αυτό δύο ώρες από το μάθημα της Ιστορίας. Προκειμένου να ενημερωθούν οι μαθητές, να σχεδιαστεί η οργάνωση της μελέτης, να ανατεθούν εργασίες κατά ομάδες και δύο ώρες στο τέλος της σχολικής χρονιάς για να παρουσιαστούν οι εργασίες των μαθητών οι οποίες τελικά θα σταλούν στους οικείους σχολικούς συμβούλους του Κλάδου ΠΕ2 και στις τοπικές βιβλιοθήκες (όταν υπάρχουν).

Εσωτ.διανομή:

- 1) Γραφείο κ.Υπουργού
- 2) Γραφείο κ.Γεν.Γραμματέα
- 3) Γραφείο κ.Ειδ.Γραμματέα
- 4) Δ/νση Σπουδών Δευτ/θμιας εκπ/σης - Τμ. Α΄ (5)

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΣΗΜΙΤΗΣ

ΚΡΙΣΗ ΑΝΤΙΓΡΑΦΩΝ
Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ

Σχέδιο για μια εγκύκλιο

Τοπική Ιστορία: Αντικείμενο και Μεθοδολογία.

Προοίμιο: Για ενημέρωση των διδασκόντων, που ίσως δεν έχουν ασχοληθεί με το αντικείμενο αυτό, κρίνουμε σκόπιμο να το αναλύσουμε στις παρακάτω επιμέρους ενότητες!

- Τι μπορεί να ονομαστεί τοπική ιστορία.
- Για ποιους λόγους αξίζει ξεχωριστή προσοχή.
- Με ποια βοηθήματα και με ποια μεθοδολογία μπορεί να αντιμετωπιστεί η τοπική ιστορία;
- Πώς μπορεί να ενταχθεί στο σχολικό πρόγραμμα;
- Μερικά δείγματα αφετηρίας (όσα παραδείγματα μνημονεύονται στο κείμενο που ακολουθεί αναλύονται στο τέλος συνολικά).

1. Τι μπορεί να είναι ή να ονομαστεί τοπική ιστορία!

α. Γεγονότα που έχουν συνδεθεί (ονομαστικά ή τοπωνυμικά) με την έδρα ενός σχολείου ή με την ευρύτερη περιοχή του μπορούν να θεωρηθούν θέματα τοπικής ιστορίας, για την περίπτωση που μας απασχολεί εδώ. Λογουχόρη, η πολιορκία της Πλάταιας (στην αρχή του Πελοποννησιακού πολέμου), η μάχη της Χαιρώνειας (338 π.Χ.), η διάβαση των Στενών του Σαφρανταπόρου από τον ελληνικό στρατό τον Οκτώβριο του 1912, η μάχη του Φαρδύκαμπου (κύκλωση και αιχμαλωσία ιταλικού τάγματος, στο νότιο της Σιάτιστας, από Έλληνες αντάρτες το 1943), μπορούν να θεωρηθούν θέματα τοπικής ιστορίας στα σχολεία που γειτνιάζουν με τις παραπάνω τοποθεσίες (σχολεία Βοιωτίας, Κοζάνης ή και άλλα ευρύτερης περιοχής).

Όμως τα γεγονότα αυτά ανήκουν ουσιαστικά στη Γενική Ιστορία και μπορούν να εξεταστούν (πιο αναλυτικά, όπως θα δούμε παρακάτω στις §§) στα πλαίσια της Γενικής Ιστορίας, όταν θα διδάσκουμε αντίστοιχα κεφάλαια, όπου εντάσσονται και τα παραπάνω ειδικά περιστατικά.

β. Η αποξήρανση της Κοπαΐδας (στη Βοιωτία) ο εντοπισμός κοιτασμάτων βωξίτη στην παραλία Διστόμου και η εκμετάλλευσή τους, η κατασκευή του φράγματος Πολυφύτου (κοντά στα Σέρβια Κοζάνης), το έργο παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στην Πτολεμαΐδα, η εισαγωγή της επεξεργασίας της γούνας στη Σιάτιστα Κοζάνης, ανεξάρτητα από το αν εντάσσονται σε ευρύτερες οικονομικές σχέσεις ή κρατικές πρωτοβουλίες, έχουν επηρεάσει ιδιαίτερα τη ζωή των κατοίκων της Βοιωτίας και της Κοζάνης αντίστοιχα (τόνωση της οικονομικής ζωής, νέα επαγγέλματα, νέες εργασιακές σχέσεις, οικοδομική δραστηριότητα, δημογραφικές επιπτώσεις, οικολογικές επιπτώσεις κλπ. κλπ.). Αυτά είναι περισσότερο ενδιαφέροντα θέματα τοπικής ιστορίας, αφού είχαν και έχουν ορατές επιπτώσεις στη ζωή των κατοίκων.

γ. Τοπωνύμια (όπως Ορχομενός, Δίσιτομο, Πτολεμαΐδα, Φιλώτας, Αμύνταιο).

Όνόματα δρόμων και πλατειών (π.χ. οδός Οιδίποδα ή πλατεία Μακεδονομάχων).

Όνόματα μνημείων ή επωνυμίες σχολικών ιδρυμάτων ή κληροδοτημάτων (π.χ. Μανούσειο κληροδότημα στη Σιάτιστα) είναι θέματα-αφορμές για έρευνα της τοπικής ιστορίας.

δ. Τοπικά μουσεία (όπου έχουν εναποτεθεί ευρήματα της περιοχής (αρχαιολογικά, λαογραφικά, ίσως και παλαιοντολογικά, όπως στη Σιάτιστα), ναοί που έχουν ιστορική αξία, είναι επίσης αφετηρίες πιθανές για έρευνα της τοπικής ιστορίας.

ε. Μύθοι και θρύλοι που συνδέονται με την περιοχή του σχολείου (ο μύθος του Οιδίποδα που σχετίζεται με τον Κιθαιρώνα, νότια-δυτική Βοιωτία, ο θρύλος που αφηγείται ότι τα ομοιώματα πατημασιών αλόγου στα βράχια δίπλα στη γέφυρα του Βενέτικου ποταμού στα νότια των Γρεβενών έχουν αποτυπωθεί εκεί απ' τον καιρό που πέρασε ο Μεγαλέξανδρος με το Βουκεφάλα) είναι επίσης γοητευτικές αφορμές για τοπική ιστορία.

στ. Τέλος, αφορμή μπορεί να δοθεί από γεγονότα της επικαιρότητας, που απασχολούν περιστασιακά την Κοινή Γνώμη, αλλά που σχετίζονται με την ιστορία μας. Λογουχάρη, διπλωματικές επαφές ή και διενέξεις με γειτονικές χώρες δεν είναι εύκολο να αφήνουν αδιάφορο τον εκπαιδευτικό και να μη γίνουν αφορμή για να δοθεί -ευκαιριακά- κάποια υπεύθυνη επιστημονική πληροφόρηση στους μαθητές. Είναι σωστό τέτοια θέματα να αφήνονται μόνο στη δημοσιογραφική παρουσίαση;

2. Για ποιους λόγους αξίζει ξεχωριστή προσοχή η τοπική ιστορία;

α. Απλή ανασκόπηση των θεμάτων που προαναφέραμε αποκαλύπτει ότι αυτά έχουν ιδιαίτερη γοητεία - έλξη για τους μαθητές των σχολείων Βοιωτίας-Καζάνης-Γρεβενών, γιατί αναφέρονται σε θέματα λίγο πολύ οικεία (από ποικίλες εκδηλώσεις της καθημερινής ζωής γιορτές, περιπάτους, συζητήσεις, επισκέψεις).

β. Η τοπική ιστορία αρχίζει από συγκεκριμένες παραστάσεις (ενώ η γενική ιστορία είναι γνώση αφηρημένη, κάνει λόγο για άλλους τόπους, άλλους χρόνους, άλλους ανθρώπους, άλλες συνθήκες).

γ. Το κυριότερο γνώρισμα της τοπικής ιστορίας -ως αντικειμένου διδασκαλίας- είναι ότι αυτή επιτρέπει μια άλλη μεθοδολογική προσέγγιση: από το ορατό στοιχείο, από το τωρινό, από το οικείο προς το μη ορατό, προς το αλλοτινό, προς το μη οικείο. Η έρευνα ενός θέματος μπορεί να αρχίσει με μια επίσκεψη στο χώρο (στη λίμνη που έχει αποξηρανθεί, στα ορυχεία του βωξίτη, στο φράγμα του Πολυφύτου, στα έργα Πτολεμαΐδας, στον Προφήτη Ηλία της Σιάτιστας ή στον άγιο Νικόλαο της

Καζάνης (όπου απρόσμενα ο επισκέπτης ανάμεσα στους αγίους βρίσκει αρχαίους, όπως τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη, το Βουκουδίστη και αναρωτιέται τι σημαίνει τούτο το φαινόμενο). Μπορεί να ακολουθήσει μια περιγραφή του χώρου (ή του μνημείου, ή του φράγματος ή ... ή ... ή ...). Είναι πιθανή η συζήτηση για τις επιπτώσεις που είχε το γεγονός ή για τα αίτιά του ή για τις επιπτώσεις που είχε ένα τεχνικό έργο (η αποξήρανση της λίμνης, που απάλλαξε από την ελονοσία, ή το υδροηλεκτρικό έργο, που έδωσε δουλειά σε πολλούς και μόλυψε την ατμόσφαιρα για όλους).

δ. Έρευνα τέτοιων θεμάτων (γιατί έγινε το έργο, πότε σχεδιάστηκε και ολοκληρώθηκε κλπ. κλπ.) φέρνει το μαθητή σε επαφή με τα προβλήματα του τόπου του (σύγχρονα έργα, παλαιότερα μνημεία, θρύλους, ευρήματα, παράξενες ιστορίες), του επιτρέπει να έχει λόγο γι' αυτά, να επικοινωνεί με την κοινωνία του, φέρνοντας μάλιστα πληροφορίες και απόψεις επεξεργασμένες στο σχολείο με την καθοδήγηση του δασκάλου του.

ε. Η διάβαση από το ορατό τοπικό θέμα μπορεί να γίνει προγύμναση για την προσέγγιση γενικότερων και αφηρημένων εννοιών της Γενικής Ιστορίας, όπως: αντικειμενικότητα, αιτιότητα.

Μορφολογία του εδάφους, που επηρεάζει την ανθρώπινη δραστηριότητα,

Η εκμετάλλευση του υπεδάφους που μεταμόρφωσε τη ζωή μας,

Η εκβιομηχάνιση που άλλαξε τη οικονομική και κοινωνική ζωή

Τα τεχνικά έργα που αλλοίωσαν και τα οικοσυστήματα της περιοχής.

3. Με ποια διδακτική μεθοδολογία και με ποια βοηθήματα θα προσεγγίσουμε την τοπική ιστορία;

Κανένας ίσως δε διδάχτηκε τοπική ιστορία και λίγοι ίσως έχουν σχετικά βοηθήματα. Κανένας όμως δεν μπορεί να παραβλέψει ότι η τοπική ιστορία τον πολιτοκεύ καθημερινά. Μνημεία, τοπωνύμια, ονομασίες δρόμων, επώνυμα ιδρύματα, τεχνικά έργα είναι ορατά σε κάθε βήμα του. Και τον προκαλούν, ως εκπαιδευτικό και ως απλό περιπατητή. Και η τωρινή Εγκύκλιος δεν του ζητάει να λύσει όλα τα συναφή προβλήματα, μόνο τον προτρέπει να τα προσέξει. Μερικά βήματα δράσης, αργά αλλά σταθερά, μπορούν να είναι τα ακόλουθα:

α. Στην αρχή της σχολικής χρονιάς μπορεί ο δάσκαλος της ιστορίας να οργανώσει ένα μάθημα για την ευαισθητοποίηση των μαθητριών-μαθητών του (α, β, γ, γυμνασίου) στην τοπική τους ιστορία. Στη φάση αυτή αξιοποιεί τούτη την Εγκύκλιο προσαρμόζοντάς την στην περιοχή του σχολείου του. (Στο Αργόσ θα θυμηθεί τους Μύλους της Λέρνης, τα Δερβενάκια, το παλιό αεροδρόμιο όπου έγινε η πρώτη ίσως αντιστασιακή πράξη

κατά των Γερμανών στις 25 Μάη 1941. Στα Χανιά θα θυμηθεί το παλιό νεώριο, το αεροδρόμιο Μάλεμε, το γερμανικό νεκροταφείο, τον όρμο της Σούδας κλπ.).

β. Να έχει ετοιμάσει ένα πίνακα θεμάτων που κατά τη διάρκεια του μαθήματός του θα τα ρίξει στη συζήτηση (αναγραφή στον πίνακα κατά δόσεις), ώστε στο τέλος της ώρας να έχουν οι μαθητρίες-μαθητές του να διαλέξουν κάποιο απ' αυτά για να το μελετήσουν με υπομονή. Να αναθέσει τέτοιες μικρές μελέτες σε μικρές ομάδες 3-4 μαθητριών-μαθητών. Και να τους υποσχεθεί ότι θα τους καθοδηγεί και ότι τα πιο ενδιαφέροντα μελετήματα θα παρουσιαστούν στην αίθουσα ύστερα από 2, 3, 4, 5 μήνες.

γ. Από κει και πέρα μπορεί να χειρίζεται το υλικό που θα του φέρνουν. Και κάθε μέρα θα νιώθει πιο πλούσιος. Πολύ πιο άνετα θα είναι τα πράγματα για το δάσκαλο, αν αυτό προηγηθεί στην ανασήτηση υλικού-βοηθημάτων, έστω με μια συζήτηση που θα έχει με τους συνοδέλφους του (βλέπε και την επόμενη παράγραφο).

δ. Ως ότου ναρθεί η ώρα που κάποιες εργασίες των μαθητών θα ανακοινωθούν στην αίθουσα, πολλά ενδιαφέροντα πράγματα θα έχουν μάθει όλοι οι συνεργαζόμενοι παράγοντες!

- Βοηθήματα για το θέμα τους και φυσικά τις λεπτομέρειές του.
- Εκταση επιτρεπτή για μια ώρα.
- Ταξινόμηση του υλικού.
- Σχεδιαγράμματα και εποπτικά μέσα που θα επινοήσουν.
- Οργάνωση της ανακοίνωσης (ποιος θα αρχίσει ... ποιος θα τελειώσει)
- Πόσο χρόνο θα δώσουν για συζήτηση, ποιος θα τη διευθύνει...

ε. Είναι πολύ πιθανό ότι το θέμα θα έχει και επίμαχες πτυχές και αντίθετες ειδήσεις ή ερμηνείες. Ο δάσκαλος θα προετοιμάσει έγκαιρα τους μαθητές του. Η συζήτηση θα διεξάγεται με τεκμήρια και επιχειρήματα. Ο επιστημονικός λόγος οδηγεί σε νηφαλιότητα, ο φανατισμός θαλώνει τη σκέψη. Στο κάτω κάτω ο Θακυδίδης δίδασκε πριν 2500 χρόνια ότι δύσκολη είναι η εύρεση της αλήθειας, αλλά δεν παραιτήθηκε από την προσπάθεια να τη βρει. Κι έγραψε έργο αθάνατο. Ίδια νηφαλιότητα και απέναντι στους γειτονικούς λαούς που κάποτε μας προκαλούν με ανακρίβειες. Εχουμε να αντιτώσουμε εξακριβωμένες πληροφορίες (από τη μακραίωνη ιστορική μας παράδοση). Αφθονούν τα επιστημονικά συγγράμματα, τα ανασκαφικά ευρήματα.*

4. Πώς μπορεί να ενταχθεί η τοπική ιστορία στο σχολικό πρόγραμμα!

α. Ως εδώ δεν έγινε λόγος για χωριστό χρόνο, αλλά για παραχώρηση 3-4 ωρών από το πρόγραμμα της Γενικής Ιστορίας.

β. Δεν αποκλείεται να εξοικονομηθούν ακόμη μερικές ώρες από μάθημα που δε διδάσκεται (π.χ. μουσική ή τεχνικά ή άλλο) που όμως θα εγγραφούν κανονικά στο πρόγραμμα εκείνου που διδάσκει την ιστορία.

- γ. Πιο σημαντικό είναι να μεθοδευτεί από την αρχή συνεργασία των διδασκόντων την ιστορία στις τάξεις α', β', γ' γυμνασίου, ώστε:
- Να συμφωνήσουν πώς θα οργανώσουν το πρώτο μάθημα (ευαισθητοποίησης).
 - Να κάμουν μια πρώτη καταγραφή των θεμάτων που μπορούν να θεωρηθούν ενδιαφέρουσα τοπική ιστορία.
 - Να κάνουν μια διανομή μεταξύ τους (ο ένας να αναλάβει όσα αναφέρονται στην αρχαία ιστορία, ο άλλος όσα στη βυζαντινή, ο τρίτος όσα στη νεότερη - σύγχρονη) χωρίς να αποκλείονται οι διαπλοκές και αμοιβαίες επικαλύψεις.
 - Να ανταλλάξουν πληροφορίες για έγκυρα βοηθήματα.
 - Να αναλάβουν τη συγκρότηση φακέλου τοπικής ιστορίας στο σχολείο τους, όπου θα αρχειοθετούν τις αριότερες γραπτές εργασίες που θα γίνουν, ώστε να υπάρχει έτοιμη πρώτη ύλη για τα επόμενα χρόνια.

δ. Δε θα υπάρχει δέσμευση να προσθέσουν κάποιο θέμα αργότερα ή να αποφύγουν ένα άλλο, αν κρίνουν ότι είναι ακανθώδες και δεν έχουμε ακόμη φτάσει στο αναγκαίο επίπεδο νηφαλιότητας, π.χ. για τη μάχη στο Φαρδύκαμπο. Δεν είναι όμως επιθυμητό να αποφύγουν ένα θέμα εθνικής ενημέρωσης, όταν αυτό προκαλείται από γενικότερη ευαισθητοποίηση της Κοινής Γνώμης.

5. Μερικά δείγματα αφετηρίας

Αν ήμουν δάσκαλος σε κάποιο σχολείο της περιοχής Βοιωτίας (στον Ορχομενό) ή της περιοχής Κοζάνης (στη Σιάτιστα), θα επιχειρούσα ένα σχέδιο δράσης, όπως το παρακάτω :

α) Πάνω σ' ένα χάρτη της περιοχής, με κέντρο το σχολείο μου, θα έγραφα ομόκεντρους κύκλους (βλέπε συνημμένα σχεδιαγράμματα) για να προσδιορίσω με διαδοχικά ανοίγματα του διαβήτη κατά πού θα απλωθούν τα διαφέροντά μας, έστω για γύμνασή μου.

β) Μ' αυτό το τοπογραφικό σχέδιόσα θα έπαιρνα μέρος στη συνεδρίαση (που αναφέραμε) με τους συναδέλφους.

γ) Θα ετοίμαζα το πρώτο μάθημα (ευαισθητοποίησης) με απορία-ερέθισμα παρμένο από το άμεσο περιβάλλον (χτες που περνούσα από κει είδα κι αναρωτήθηκα ... χτες βράδυ στις ειδήσεις άκουσα ότι στο Συνέδριο Παμμακεδονικών Ενώσεων στη Θεσσαλονίκη ο βασικός ομιλητής μίλησε για ιστορικές ανακρίβειες που διαδίδουν οι γείτονές μας. Κι αναρωτήθηκα γιατί ...)

δ) Θα πρόσεχα πολύ εκείνα τα θέματα που φαίνονται να είναι μόνο τεχνικά έργα, αλλά κατά βάθος αυτά είναι που μεταβάλλουν ποικιλότητα τη ζωή, δημιουργούν την ιστορία. Αυτό δε συνεπάγεται παραμέληση των άλλων.

ε) Δε θα απόφευγα και τα επίμαχα θέματα (π.χ. το Φαρδύκαμπο), αλλά θα προετοίμαζα συστηματικά το ακροατήριό μου για την αξία της αναζήτησης της ιστορικής αλήθειας και την ανάγκη επιστημονικής νηφαλιότητας**.

στ) Για το τελευταίο τρίμηνο της γ' τάξης Γυμνασίου θα προγραμματίζα ένα μάθημα για μια συνοπτική αναφορά στην ιστορία του τόπου (πόλης - νομού) όπου εδρεύει το σχολείο. Στην περίπτωση αυτή θα ετοιμάζα ένα σύντομο κείμενο γραπτό (2-4 σελίδες) για φωτοτυπική αναπαραγωγή και διανομή στις μαθήτριες/ στους μαθητές.

6. Αναφορές στην τοπική ιστορία μπορούν να γίνουν και στο Λύκειο, ευκαιριακά, κυρίως σε σχέση με την πολιτισμική κληρονομιά του τόπου ή αν δοθεί ερέθισμα από την τρέχουσα πολιτική ζωή ή τις διπλωματικές επαφές με τους γειτονικούς λαούς. Λογούχαρη, είναι πολύ λογικό να αφιερωθεί κάποια ώρα, ως τοπική ιστορία, για το νομικό καθεστώς που ισχύει για τα ελληνικά νησιά του ανατολικού Αιγαίου ή για την Ιστορία της Μακεδονίας, όταν η ελληνική Κοινή Γνώμη ερεθίζεται από διασπορά ανακριβών ειδήσεων από τους γείτονες λαούς.

7. Ιδιαίτερα προβληματική ίσως θα είναι η επιλογή θεμάτων τοπικής ιστορίας στα σχολεία των δύο μεγαλουπόλεων (Αθήνας- Πειραιά, Θεσσαλονίκης) λόγω πληθώρας ύλης. Στις δύο τέτοιες περιπτώσεις η έννοια της τοπικότητας κατ' ανάγκη τροποποιείται. Μπορεί να είναι τοπικό θέμα στην Ελευσίνα τα Ελευσίνεια και οι επιπτώσεις της εκβιομηχάνισης, στο Λαύριο τα Λαυρεωτικά και η ανάπτυξη του εργατικού κινήματος, στο Φάληρο η μάχη του Φαλήρου (Καραϊσκάκης), στο κέντρο της Θεσσαλονίκης τα γεγονότα του Μάη 1936, η ιστορία της Ροτόντας ή του Αγίου Δημητρίου. Για μερικά από τα πιο παλιά σχολεία (α' Αθήνας στην Πλάκα, α' Θεσσαλονίκης) μπορεί πολύτιμο υλικό να βρίσκεται στα πρακτικά (δروسης και πρώτης λειτουργίας τους. Η σύσκεψη των διδασκόντων (βλέπε ζ) β) θα αποκαλύψει πολλές δυνατότητες.

ορθής εφαρμογής, από πλευρά επιστημονική-διδασκτική

8. Σύμφωνα με το πνεύμα της Εγκυκλίου αυτής παρακαλούνται:

- Όσοι διδάσκουν Ιστορία σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να αρχίσουν σχετική προεργασία αφού μελετήσουν την Εγκύκλιο.
- Οι διευθυντές των Γυμνασίων να κοινοποιήσουν την Εγκύκλιο και μετά να καλέσουν σε σύσκεψη τους διδασκόντες Ιστορία και να μελετήσουν μαζί τους τον τρόπο εφαρμογής της Εγκυκλίου σε νεότερη σύσκεψη, μετά από 10-15 μέρες, να συμπράξουν για τη σύνταξη κάποιου γενικού σχεδίου (ποιά θέματα χαρακτηρίζουν τοπική ιστορία, ποια εντάσσονται στη γενική ιστορία, ποια θα αναλάβουν να ενθαρρύνουν και καθοδηγήσουν τους μαθητές τους κατά τάξεις.
- Ανάλογες συσκέψεις μπορούν να συγκαλέσουν οι διευθυντές των Λυκείων, όταν το κρίνουν σκόπιμο οι ίδιοι ή το εισηγηθούν οι αρμόδιοι Καθηγητές.
- Οι Σχολικοί σύμβουλοι παρακαλούνται να περιλάβουν το θέμα τούτο στις φροντίδες τους και να το συζητούν με τους διδασκόντες στα σχολεία κατά τις επισκέψεις τους. Και να συμβάλλουν προς την κατεύθυνση της ορθής εφαρμογής, από πλευρά επιστημονική-διδασκτική.

9. Και ένα διασκεδαστικό περιστατικό:

Κάποτε υπηρετούσα σ' ένα επαρχιακό Γυμνάσιο. Κάποια μέρα ο δήμαρχος (λάτρης της περιοχής και γνώστης της τοπικής ιστορίας, με τον τρόπο του) προσκάλεσε το Γυμνάσιο για μια ξενάγηση στο Κάστρο. Ήταν και γλαφυρός αφηγητής. Μίλησε για τη στρατιωτική και οικονομική σημασία του Κάστρου κλπ., κλπ., κλπ.

Πέρασαν μήνες. Ο φιλόλογος που δίδασκε ιστορία στη Β' τάξη, είχε τη φαινή έμπνευση να δώσει θέμα έκθεσης:

"Ποιο μάθημα ιστορίας σας άρεσε πιο πολύ τούτη τη χρονιά;"
Φαντάζεστε τον ενθουσιασμό του, όταν διάβασε τις Εκθέσεις και είδε ότι όλοι οι μαθητές είχαν γράψει : το μάθημα του δημάρχου, γιατί ...
Ήταν διπλό το μάθημα για τον καθηγητή. Και το θυμάται ακόμη και διδάσκεται.

Αθήνα, 8-9-1989

0

* Για θέματα που δεν είναι της ειδικότητάς του μπορεί ο διδάσκων να ζητήσει βοήθεια από τον αρμόδιο συνάδελφό του, π.χ. από το φυσιογνώστη.

** Ο συντάκτης της Εγκυκλίου θυμίζει δύο πρόσφατα δημοσιεύματα:

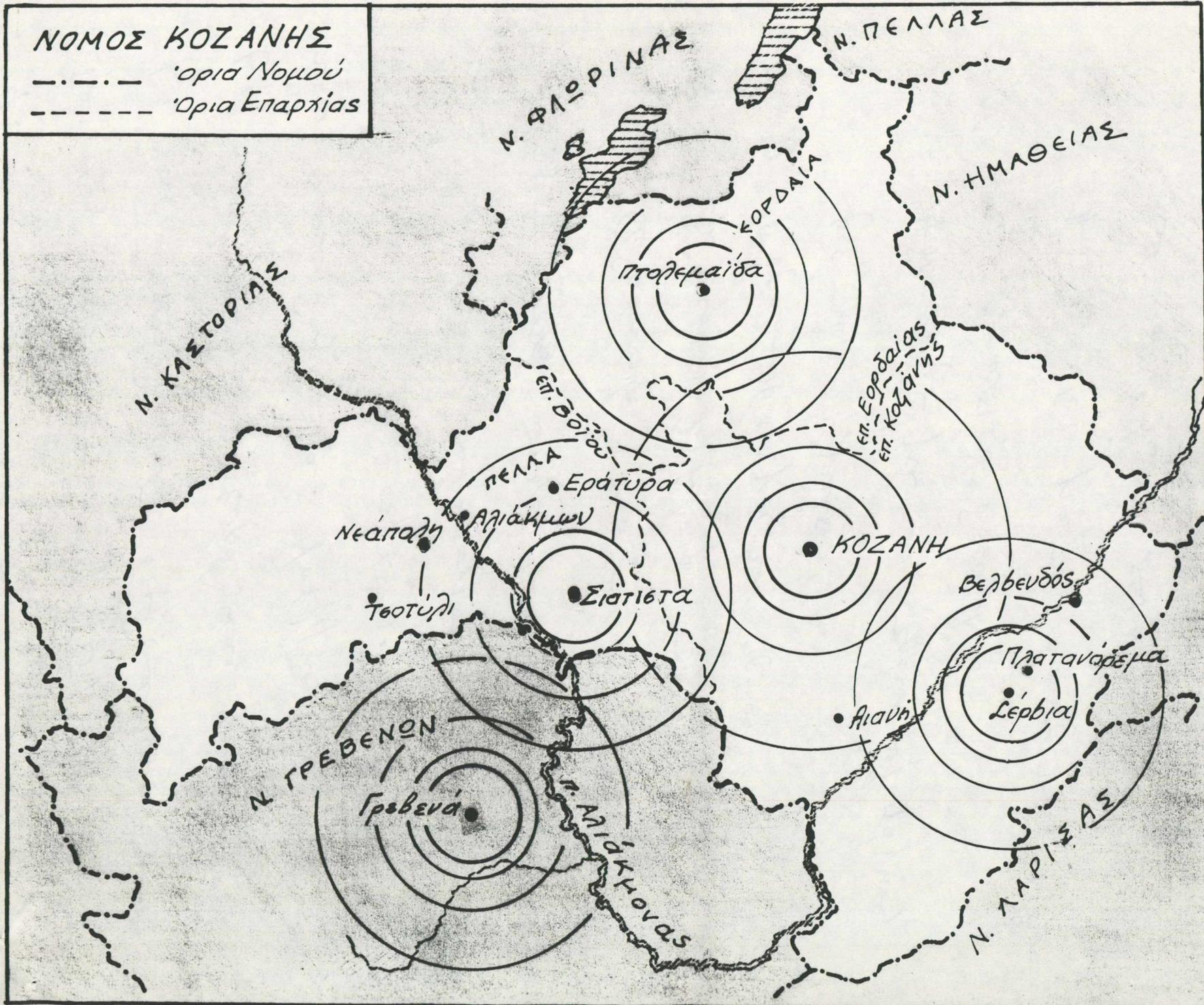
α) Χαράλ. Χαρίτου, **Από την Τοπική Ιστορία στην Αυτογνωσία**, "Εκπαιδευτικά", τεύχος 12 (1988).

β) Χαρίλαου Ντούλα, **Τοπική Ιστορία**, "Σεμινάρια 9" (1988).
Επίσης: Φ.Κ Βώρου, **Τοπική Ιστορία**, "Νέα Παιδεία" 52, σελ. 176-178.

Και: R.Douch, **Local History** (στο: W.H. Burston, **Handbook for History Teachers**, pp. 75-89).

ΝΟΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

- Όρια Νομού
- Όρια Επαρχίας

4. Αν όμω παραρτήσουμε ως "δέσφες"
 (δυσ. να φαντασθώε ευλογίς) και κρατήσου-
 με ως συνδρωμύς διεδιδασκίς, θα χείβου-
 με την αγαθή ηγέρά και κρατήσουφί
 την νενοδερφοντα. Νοκίση, όη αλώ έδω
 δίδωεται με η συχνου. Και ώτω αλώ
 τον παραδένω παραγοισίό, μείδων ανέξ-
 ηχτες ^{είσοφίς} ~~πράς~~ ώπύς νενοδερφοντάς:

- α. Αδρανύφί με την ποίοντα ευδα-
 δρωη στο κοινό διφίσιου βχούετο.
- β. Αδρανύφί με την ρίωσ σφωδωου
 με η αρώφίς ην
- γ. Αδρανύφί με την ρίωσ αβίγόμεν
 ην φραυτή δουφίτων
- δ. Αδρανύφί με την συνίρνω ρίωσ
 νενοδρωη ην ώφωφίτων ους βχούε
 ως ην ώφωφίτων τώδ.

Φ. Κ. Βωρσ